

Kutsealane iseseisvus eeldab riigi usaldust

Katrin Rehema – Eesti Arstide Liit

Arstiamet on rangelt reguleeritud ja ongi õige, sest mängus on inimeste elu ja tervis. Arstkond ise peab hoolitsema, et säiliks kutsealane iseseisvus ja meditsiinivaldkonda ei juhiks ainult poliitikute ja ametnike reeglid.

Iseseisvus annab vabaduse, ent paneb ka vastutuse. Maailma arstide liidu professionaalse autonoomia deklaratsiooni järgi on arsti põhiõigus vabadus teha otsuseid patsiendi parimates huvides. Iseseisvalt tegutsedes on arstkonnal ka kutsealase järelevalve kohustus, kuid selle rolli täitmiseks peaks ühiskond ja riik andma võimaluse.

Kutsealase iseolemise üks valdkondi on õigus otsustada, kes võib arstina praktiseerida. Eesti arstkond on sellest praktiliselt kõrvale jäetud.

Töötamisõiguse annab kuulumine tervishoiutöötajate registrisse, kuhu arst üldjuhul kantakse pärast Tartu ülikooli lõpetamist. Erijuhtudel registreeritakse välisarste – dokumentide alusel ja ametnike otsusega. Kui arstide liit koos arstiteaduskonna ja erialaseltsidega püüdis sellesse protseduuri sekkuda, jooksime peaga vastu seinale. Kulud kaheksa aastat, et muuta seadust ning anda välisarstide erialase pädevuse hindamisel ja tööle lubamisel juhtiv roll ülikoolile. Kui palju saavad sõnaõigust arstide liit ja erialaseltsid, pole selge, kuna septembris jõustuva seaduse rakendusakte ei ole veel arutama hakatud.

Kord registrisse kantud arst jääb sinna surmani. Töötamisõiguse saab ära võtta ainult kohus, kui arst on raskes kuriteos süüdi mõistetud. Terviseamet võib registreeringu kuni aastaks peatada, seda on tehtud näiteks ebaseaduslikult psühhotroopseid aineid välja kirjutanud arstide suhtes.

Aga mis saab siis, kui arst seadust ei riku, kuid ei ole siiski võimeline patsiente aitama? Kui ta võib neile koguni ohtlik olla? Olgu siis põhjuseks tervisehäire, puudujäägid erialases pädevuses või uhhuu-

meditsiini praktiseerimine teaduspõhise asemel. Kui arst ise ei mõista ja kolleege kuulda ei võta ning töötamisest ei loobu, siis ei juhtu midagi. Ametnikud kehtivad õlgu – pole sellist seadust, mille alusel neil töötamist keelata. Kui patsiendid ei kaeba, siis polevat vajagi midagi ette võtta, sest kõik on patsiendi ja arsti vahelise kokkuleppe küsimus. Ja kolleegi õigele rajale juhtimiseks piisavat vestlustest erialaselt või arstide liiduga.

Usk arstide sõna jõusse on liigutav, kuid oleks siiski mõistlik luua seaduslik võimalus erandkorras piirata töötamise õigust, et patsiente mitte ohtu seada. Niisuguseid juhtumeid ei ole palju, tegemist on delikaatsete olukordadega ja sisuliselt hinnata saavad neid ainult arstid ise. Arstide liit ja erialaseltsid vabauhendustena ei saa ega soovigi Terviseametilt järelevalve ja administreerimise rolli üle võtta, küll aga peaks arstkonna esindajad saama kaasa rääkida ja meie nõu peaks ka arvestama. Ametnikel tasuks mugavustsoonist välja tulla ja seadusandjale märku anda, kui seaduseaugud tegutsemist takistavad.

On usalduse küsimus, kui palju lastakse arstidel ise oma asjade üle otsustada. Riigi suhtumine ulatub seinast seinale. Ülalpool oli juttu välisarstide registreerimisest, kus arstide liit tänini ei tohi teadagi, keda ja mis alustel tööle lubatakse.

Teine probleemne valdkond on andmekaitse. Kutsesaladuse hoidmine on arstieetika alusena läbi aegade olnud iseenesest mõistetav. Kui aga arst ei tohi oma patsiendi haiguslugu pärast tema väljakirjutamist enam vaadata, isegi mitte oma raviotsuste selgitamiseks, kui seesama patsient on tema vastu kaebuse esitanud, siis on küll vint selgelt üle keeratud.

Samas pole probleemi panna arste täielikult riigiametnike ülesandeid täitma – näiteks surmatõendite väljastamisel. Iseasi, kas meil just sellist usaldust vaja on ...

Katrin Rehema